

**ДОШКІЛЬНЕ
ВИХОВАННЯ**

1 СІЧЕНЬ
1978

ПОШУК
ІНІЦІАТИВА
МАЙСТЕР-
НІСТЬ

П'ЯТЬ
ДНІВ
ДИТИНСТВА

ІДУ подвір'ям звичайного, рядового районного дитсадка. Ступаю обережно, бо уявляю себе Гулівером у казковій країні, де живуть маленькі, доброзичливі чоловічки. Ось вони забігають наперед і, задерши голівки, з цікавістю розглядають мене. Дивлюсь у чийсь сірі довірливі оченята, беру в руки теплу маленьку долоньку і раптом розумію: звичайних садків на світі не існує. Бо кожен з них неповторний. Для малюка — це вихід у великий світ: перший колектив, перші уроки дружби, доброти, довіри.

Кажуть, важко дібрати ключа до дитячого серця. Принаймні, замовити його, дійсно, неможливо. Метал голосу і погляду — поганий матеріал для такої делікатної речі. Штучна посмішка — то скоріше шахрайська лжесмішка, — то користуватися нею — злочин. Справжній «ключ» виникає від щирої посмішки, від теплоти і світла в дорослих очах. І контакт, що поєднує цієї миті велику людину і людину маленьку, скидається на яскравий місток веселки: сховається сонце, і веселка зникне.

Завідувача садка, Ніна Володимирівна Солодовникова, з гіркотою в голосі пригадує минуле. Тоді вона, керівник одного з кращих у Запоріжжі дитячого закладу тресту «Запоріжметалургмонтаж», через сімейні обставини переїхала до Києва і очолила маленький цілодобовий садок-інтернат.

Хиткий паркан, на вікнах — жодної фіранки, запітнілі шибки. «Садок районний, не відомчий, — бриніли на думці напутні слова. — Отже, вимагати від нього аж надто багато не

можемо. Але, зважте, направляємо вас туди як комуніста».

Незабаром полагодили паркан, приміщення побілили, вікна вимили.

Відтоді промайнула не одна зима. І от неждано-негадаю з'явився у кабінеті Ніни Володимирівни кореспондент. І звичайний тиждень — всі п'ять днів — для колективу став своєрідним екзаменом.

Понеділок

Ще не так давно конспекти з психології дитини або оцінка «за практику» здавалися Любі Дудник чимось найважливішим у житті. А тепер вона добре знає, що найголовніше — зовсім інше...

Одна за одною зникають за зеленою хвірткою матері. І поруч неї залишаються весело стрибати, гірко плакати чи просто собі мовчати 25 трирічних беззахисних істот. Сьогодні, завтра — щодня вона відповідатиме за їхнє життя, здоров'я, настрій. За звички і нахили.

Відповідатиме перед батьками, майбутньою школою, перед педагогікою і, врешті, перед державою. Ось що найважливіше.

Коли вперта маленька Зіна, всівшись перед дверима, не бажає зрушити з місця, даремно згадувати, що там у конспектах з цього приводу записано. Як найпростіший цей випадок туди просто не було занесено.

Люба... Любова Андріївна з жахом відчуває, що саме цієї хвилини до групи заходить завідувача. Голос молоді виховательки лунає напружено і голосно:

— Скільки разів я забороняла так робити? Ну, чого ти тут сидиш?

А дівчинка — ні руш.

— Зіно, — спокійно звертається до неї Ніна Володимирівна. — Встань, будь ласка. Підійди сюди.

Мала відразу ж виконує прохання.

Все — закономірно, якщо виходити з положень все тієї ж психології. Виявляється, трирічна дитина ще не підготовлена сприймати риторичні запитання. Поки що їй зрозумілі лише чіткі, конкретні завдання: встань, тримай, підійди... Їх вона виконує охоче, без будь-якого примусу.

Так пояснила Ніна Володимирівна, коли ввечері вони разом розбирали «по кісточках» увесь Любин робочий день. Один з перших днів її трудової біографії.

— Скажу відразу: почали ви непогано. Та поки що... — Ніна Володимирівна дістає записника. — Перше, не треба так голосно розмовляти з дітьми. Це збуджує малят, і вони зчиняють галас. І от іще: коли діти вминалися, у групі був гамір.

— Так я ж залишилася сама...

— Це не біда. Знаходьте собі помічників. Ну хоча б ось такого, — і Ніна Володимирівна надіває на руку саморобного зайця — персонажа лялькової вистави.

— Варто привернути до нього увагу — і ви вже вдвох. Скажіть, приміром: «Діти, у нас сьогодні гість. Він спеціально прибіг із лісу, щоб побачити, як ви вмиватиметеся. Ану, хто зробить це найтихіше, найшвидше, найохайніше?»

Обличчя дівчини світлішає. Завтра їй буде вже трохи легше організувати свою молодшу групу. А отже, буде менше галасу, невиконаних прохань і сліз — неприхованих дитячих, а вночі — її власних.

Ніна Володимирівна проводить Любу доброю посмішкою:

— Усі ми колись так починали — старанно і невміло. Але я вже бачу — буде з неї вихователь. Буде!

Вівторок

Напередодні Альошка з середньої групи вигдав собі і мамі дивне заняття. Воно називалося «грати у дитсадок». Мнючи посуд, мати мусила вдавати з себе Олену Василівну, Альошчину виховательку.

— Здрастуйте, діти, — мати намагалася говорити так, щоб у її контрольтю хоч подеколи дзвеніли срібні веселі нотки.

— Не такі! — в Альошчиних очах і гнів, і подив.

А вранці, кинувши мамину руку, він біжить настріч Олені Василівні. Все в ній подобається малюкові: привітна усмішка, великі блакитні очі і голос — такого немає ні в кого!

Мати сміється:

— Ніяк не можу вас скопіювати. Вас і Ганну Данилівну.

Ганна Данилівна Кузьменко сьогодні на другій зміні. Вона прийме від Олени Василівни Ракової групу під час денного сну. М'яко, майже нечутно обійде свої «володіння».

Здаючи їй зміну, Олена Василівна завжди непомітно, з якоюсь давньою тривогою, стежить за напарницею: чи все після зміни гаразд, чи задоволена старша за віком колега? Ганна Данилівна — її вчителька, на-

ставник, чия порада, добре слово так допомагали колись, на початку шляху, і тепер. Давно вже Ганна Данилівна не має підстав робити Олені Василівні зауваження. Колишня неслівна дівчина стала хорошим вихователем.

— Все як слід? — питає вона і прощається.

А Ганна Данилівна залишається віч-на-віч з добрими плюшевими ведмедиками, машинками, що дивляться на неї бездумними очима фар, і... думками.

В її сумочці — заява з одним-єдиним реченням: «Прошу... за власним бажанням». Це вдруге довелося їй написати таке. Вперше, як переїжджала сюди з Кадіївки, і ось тепер, після 22 років роботи в 137-му. Її пропонують вищу посаду... Її інститутські однокурсники вже давно очолюють дитячі заклади, працюють у відділах народної освіти. З Ніною Володимирівною все погоджено. Шкодує, але відпускає. Отже, всі — «за», проти нікого.

На цьому її внутрішній монолог на деякий час обривається. Прокидаються діти. Теплі, рожеві зі сну, вони довірливо горнуть до неї.

Ідять, малюють, слухають казки... Та раптом вона помічає пропажу. Цукерки, що лежала на столі, чомусь уже немає. Так було й учора. Тоді не стало яблука.

— Діти, — голос у Ганни Данилівни тихий, приглушений. Та чути всім: — Хто з вас узяв... тут, зі столу?..

Тоді, вчора, Ганна Данилівна віддала б і сто яблук тому, хто сказав би сам: «Це я». Бо то — не просто яблуко. Разом з ним зник чіткий кордон між «можна» і «не можна», між «хочу» і «немає можливості», між інстинктом і совістю. Допомога надійшла несподівано. Устав зі стільчика малюк і, дивлячись у вічі своїй сусідці, сказав:

— Світланко, чого ти мовчиш? Були гіркі сльози і таке щире каяття. І вихователька повірила: це — вперше і востаннє. А нині — знов. Невже вона, Світлана?!

В дитсадку — все в маленьких масштабах: смішні дитячі біди, маленькі наївні таємниці, отакі, начебто нестрашні, злочини... Так з точки зору гульверів. А для маленьких чоловічків усе складніше. Пропажа яблука й цукерки для них справжня крадіжка. І, залежно від того, які наслідки матиме цей випадок, на все життя вкарбуються в пам'ять належні висновки.

Збентежена мати Світланки зрозуміла всю серйозність ситуації. Більше таке не повторювалося. Коли батьки і вихователь одностайні, успіх завжди гарантований.

Відтоді в групі взагалі вже ніколи не зникали без дозволу навмисне залишені на столі ласощі. Аж доти, доки не ставали веселим призом переможцю якоїсь гри. Призи відразу ж діляли порівну — щоб кожному, щоб усім...

Вже вдома Ганна Данилівна, нарешті, повертається до свого внутрішнього монологу. Отже, все — за її перехід на іншу роботу. І доки вона сидить, перераховуючи свою зая-

Ту-ту-у-у...

ву, доки тиху кімнату її сповнює відлуння минулого робочого дня, я признаюся читачам у своїй маленькій хитрості. Цей вівторок був не на описуваному тижні, а майже рік тому. Сьогодні ж у Ганни Данилівни — день як день. І на ранковому занятті Жора Комлев, як завжди, пораджував її своїми змістовними відповідями, а Юрко, як і вчора, руку тяг вище за всіх, а відповідав невірно. Максим знову крутився, заважав іншим. Треба звернути на це увагу батьків. Невсидливість дуже шкодитиме в школі...

Так, нікуди вона не пішла. Не може без дітей, бо в них усе її життя.

Незабаром приїде святковий день, присвячений 8 Березня. Сядуть у залі усміхнені мамі й бабусі, слухатимуть зворушливі віршовані рядки, що їх вимовлятимуть рідні дзвінкі голоси. Ганна Данилівна в білій скромній суکنі вестиме ранок цього дня, керуватиме таночками, підказуватиме забуті від хвилювання віршовані слова.

Підкажіть же дітям, Ганно Данилівно, хай вийде тепер наперед хтось із ваших вихованців і заспіває пісню про вас, виховательок — перших своїх педагогів на перших життєвих шляхах.

На жаль, їх дуже мало, цих пісень...

Дивлюсь на Ганну Данилівну, на «її» малюків. І переконаюсь: перейди вона тоді, це було б зрадою по відношенню до дітей — сьогоднішніх і майбутніх, тих, які ще прийдуть до неї в групу.

Якось на вулиці у Ганни Данилівни відбулася незвичайна зустріч. Їй на шию раптом кинулася, здавалося б, зовсім незнайома дівчина:

— Невже не впізнаєте?..

— Віта? — вимовила невпевнено. І вже твердіше: — Віта!

Так, то була вона, колись маленька дівчинка, яка ходила слідом за нею і на запитання: «Ким хочеш бути?» пошепки відповідала: «Ганною Данилівною».

— Ким же ти стала?

— Як ким? — сміється доросла Віта. — Ганною Данилівною. Торік закінчила педучилище. Тепер — вихователька. У садку на Лісовому масиві. Щоправда, мені ще далеко до вас... Та я стараюся!

Середа

Беру коротке інтерв'ю у Ганни Андріївни Сирової. Її як досвідчену, вмілу виховательку теж назвала мене завідувача.

— Ганно Андріївно, ви, знаю, деякий час працювали вчителькою. Як на вашу думку, коли і де — в садку чи в школі — починається Людина?

— Не там і не там, — відповідає вона. — Людина народжується ще раніше. Відтоді, як вона бачить, чує, відчуває. Тим-то нерідко до молодшої групи дитсадків потрапляють малюки, чий характер вже встигли зіпсувати невміння або надмірна любов дорослих.

І ми починаємо все виправляти. А це ой як складно!

— Що саме, перш за все, ви прагнете прищепити своїм вихованцям, Ганно Андріївно?

— Найперше — доброту. Почуття колективізму, дружби.

— Я бачила ваш зошит із самоосвіти. Там такі різнопланові записи: вивчити праці В. Сухомилинського, відвідати музей східного мистецтва... Що вам підказує саме ці питання?

— Професія, діти й батьки. Вони тепер не ті, що були колись. Тому й прагнеш увесь час учитися, щоб не доводилося потім червоніти: чогось не встиг прочитати, того не бачив, а про щось не чув...

Четвер

У підготовчій групі заняття з математики. Ми з Ніною Володимирівною заходимо і сідаємо біля стіни. Все йде, як слід. Завідуюча час від часу щось занотовує. А я й забула про свій блокнот. Які вони гарні, ці малюки, як смішно замислюються над важкою для них задачкою...

Діти благополучно «годують» з трьох мисочок чотирьох курчат, «пригощають» п'ятьма горіхами двох білок, вигадують власні задачки:

— Мама дала мені три яблука, — радісно розповідає Люда. — Одне я сама з'їла. Скільки яблук залишилося?

Наталія Василівна посміхається:

— А якщо ми трохи змінимо умову? Мама дала тобі три яблука. Одним ти пригоостила Женю, інше — подарувала Галі.

Люда замислено дивиться спершу на хлопчика, потім на дівчинку. Вирішує:

— Ну, хай буде так.

Далі за допомогою кількох кольорових пластмасових паличок діти складають геометричні фігури. Їм треба зробити два трикутники. В групі напружена тиша. Всі зосереджено складають гостроверху пірамідку, яку й ділять надвоє.

І лише білоголовий мовчазний Богданко робить по-своєму. Він використовує не чотири, а п'ять паличок,

і на тому ж самому фундаменті ставить поруч два окремих трикутники.

І тут, на мій погляд, вихователька припускається великої помилки. Вона ледь ковзнувши поглядом по них, мовчки йде далі. А Богданко руйнує складені трикутнички, робить — як усі. Мені здалось, що цієї миті загинула перша спроба маленької людини мислити нестандартно, по-своєму. Можливо, саме так починає зникати людська індивідуальність?

А втім, усе не так трагічно. Стрепенувся, забігав по блокноту олівець завідуючої. Я певна, що після заняття Ніна Володимирівна вкаже вихователці на промах.

П'ятниця

Старша група збирається на екскурсію. Не в парк, не на стадіон, не на будову — до хлібного магазину. Того, що навпроти дитсадку.

Перед дверима з написом «Хліб» вихователька зупиняє дітей і питає в продавців дозволу увійти.

— Будь ласка, заходьте, — привітно запрошують господині.

Малюки стають у кучотку і дивляться, як дорослі купують хліб. Півукаїнського... батон... дві булочки... А за вікном — великий фургон. Сильні і спритні вантажники заносять до магазину нові лотки із запашними хлібцями.

Продавці розповідають дітям, де печуть хліб, скільки різних сортів його буває у їх магазині...

Малюки теж купують кілька теплих хлібів. І обережно несуть їх до дитсадку. Слово честі, коли вони їстимуть його за обідом, хліб здаватиметься їм смачнішим, ніж завжди.

Іду гомінким подвір'ям дитсадку. Я залишаю його з твердою впевненістю в тому, що не буває другосортних садків. Бо кожен з них — незвичайний. Єдиний. Неповторний, як саме дитинство.

Е. ДАВИДЕНКО. Фото В. Давиденка.

Щира розмова.

БІЛЯ СИНЬОГО МОРЯ

Надворі морозяний ранок, а тут, у приміщенні, плететься ніжна зелень, виспівають пташки, барвисті — в два поверхи — вітражі відбиваються у дзеркальній стіні навпроти й казкові герої на них немовби оживають. Привітно й затишно в групових кімнатах, де навіть на підлогах вималювані квіти, — хай милують око дівчорі, а іграшок скільки — найрізноманітніших! Це — ясла-садок № 90 м. Сімферополя — «Вогник».

Багато чудових домівок для малечі спорудили кримчани. Справжні палаці зведені й для дітей трудівників ланів, усі вони збудовані за кращими типовими проектами.

Новими яслами-садком на 280 місць прикрасилося селище радгоспу «Сімферопольський», такий же дошкільний заклад відкрився в колгоспі «Родина» Кіровського району. Спеціальний автобус підвозить сюди дітей з бригад. Малюки, батьки яких зайняті у тваринництві, перебувають у цілодобовій групі.

Інтенсивне будівництво нових типових приміщень дозволяє закривати малокомплектні дитячі садки на одну-дві групи, поліпшити виховання дітей і догляд за ними.

Нині в Кримській області вже немає сезонних закладів, всі ясла-садки працюють цілорічно.

Колгоспи «Россия» та «Дружба» Красногвардійського району першими збудували в своїх селах дошкільні заклади на 320 місць, вибравши дуже вдалий проект — з внутрішнім двориком, декоративним басейном, на подвір'ї висаджені сосни й інші дерева.

На морському узбережжі розташований дитячий садок колгоспу імені XXII з'їзду КПРС Бахчисарайського району. Це вже п'ятий дитячий заклад у цьому господарстві. Діти хліборобів колгоспу ім. Горького Сакського району також нещодавно перейшли в нові ясла-садок біля самого моря. Дзвінко лунають голоси малечі і в нових просторах, добре обладнаних дитячих закладах на 140 та 280 місць, споруджених у Білогорську. Закінчується будівництво ясел-садку з басейном для купання й зимовим садом у Сімферополі.

У десятій п'ятирічці в Кримській області та місті-герої Севастополі має бути введено в дію новозбудованих дитячих закладів на 50 тисяч місць. Хай весело й радісно живеться у них радянській дівчорі.

Ф. ХОРОШУХІНА